

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lagar om ändring av marktäktslagen och 124 a § byggnadslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att den aspekt som gäller en hållbar utveckling skall uppställas som marktäktslagens allmänna mål. Det föreslås att förutsättningarna för beviljande av tillstånd kompletteras för att grundvattenområden som har klassificerats som viktiga med hänsyn till vattenförsörjningen skall kunna tryggas. Det föreslås att begreppet "tagande av substanser för bruk till husbehov" preciseras.

För att marktäktsverksamheten skall kunna styras på ett mera planmässigt sätt än för närvarande framhävs de fastställda region- och generalplanernas betydelse. Avsikten är att informationen om marks substanser skall förbättras genom att mängden och arten av

substanser utreds noggrannare än för närvarande och uppföljs årligen.

Kommunen får möjlighet att friare bestämma de myndigheter som skall sköta marktäktsärenden. I lagen föreslås ett stadgande om förlängning av tillståndets giltighetstid.

Det föreslås att de ansvars- och säkerhetsfrågor som hänför sig till konkurssituationer preciseras.

Det föreslås att förfarandet med att underställa tillstånden någon statlig myndighet slopas och att besvär skall anföras hos länsrätten.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft under år 1997.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge och de viktigaste förslagen

1.1. Allmänt

Marktäktslagen har varit i kraft i fjorton år och under denna tid har rikligt med erfarenheter av och statistikfört material om hur lagen har fungerat erhållits. Under de senaste tio åren har i medeltal 1 000 - 1 500 marktäkstillstånd beviljats årligen. Vid ingången av 1995 var sammanlagt 9 500 marktäkstillstånd i kraft och den totala täktmängd som de omfattade uppgick till 1083 milj. m³ och den teoretiska genomsnittliga årliga täktmöjlighet som tillstånden tillåter är 122 milj. m³. Den genomsnittliga täktmöjligheten ger en bild av att tillstånd har sökts betydligt mera än vad den årliga förbrukningen skulle förutsätta. De flesta gällande tillstånden finns i Uleåborgs och Tavastehus län.

Tillståndssystemet har fungerat i och för sig och de natur- och landskapsvärden som avses i lagen har kunnat skyddas i skäligen mån.

Det har dock visat sig att lagens innehåll, bl.a. förutsättningarna för tillstånd och definitionen av tagande av substanser för bruk till husbehov, behöver preciseras. Också praktiska behov, bl.a. förlängning av tillståndets giltighetstid, bevarande av säkerheternas värde och överföring av rättigheterna enligt tillståndet, kräver preciseringar.

När marktäktslagen stiftades lämnades torven utanför lagens tillämpningsområde. Riksdagen förutsatte emellertid i sitt svar att regeringen utan dröjsmål bereder och till riksdagen avlåter en proposition med förslag till lag om torvtäkt. Regleringen när det gäller torv behandlades därefter bl.a. i torvkommittén, som i sitt betänkande (KB 1983:4) inte ansåg att det behövdes någon särskild

lag om torvtäkt. Därefter bereddes ett förslag till torvlag vid miljöministeriet 1984. Lagförslaget var på remiss och i utlåtandena framfördes motstridiga synpunkter om saken. År 1990 föreslog delegationen för marktäktsärenden i sitt ställningstagande till behoven att ändra marktäktslagen att torven bör omfattas av tillståndsförfarandet, antingen så att det finns en särskild lag eller så att stadganden om det fogas till marktäktslagen. Miljörådets marktäktssektion behandlade 1995 i sitt förslag med anledning av behoven att ändra marktäktslagen också frågan om huruvida torven skall omfattas av marktäktslagen, men ansåg att användningen av torv redan styrs med stöd av vattenlagen, förordningen om förhandsåtgärder för skydd av vatten och lagen om naturskydd. Därför ansåg en majoritet i sektionen att det inte var motiverat att foga torven till marktäktslagens tillämpningsområde.

Efter marktäktssektionens förslag har ett förslag till ändring av lagen om naturskydd (reg.prop. 79/1996 rd.) avlåtits till riksdagen. Också lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/94) skall beaktas, åtminstone i samband med omfattande torvtäktprojekt.

På grundval av vad som anförts ovan och då torvtäkten kan påverkas med stöd av rätt många lagar, dvs. vattenlagen, den kommande nya naturvårdslagen, lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (468/84) och också förordningen om förhandsåtgärder för skydd av vatten (283/62), som när det gäller torv ändrades 1989 genom en förordning (816/89), kan torven ännu i detta skede lämnas utanför marktäktslagens tillämpningsområde. Frågan om införlivande av torvtäkt i lagstiftningen kommer ännu att utredas och ett förslag till komplettering av lagen vid behov att framläggas.

1.2. Stöd för hållbart utnyttjande samt större planmässighet

Det centrala syftet med marktäktslagens normer för täktverksamhet har varit att styra marktäktsverksamheten så att skyddet av landskaps- och naturvärdena kan tryggas. I tillståndskraven beaktas skyddet av markens och berggrundens formationer, speciell

la naturförekomster och den vackra landskapsbilden. Däremot stöder normerna för täktverksamhet inte en rationell planering av användningen av marken och berggrunden och inte heller ett tänkesätt som beaktar naturtillgångarna.

Det föreslås att en hållbar utveckling uppställs som lagens allmänna mål. Inom marktäktsverksamheten innebär principen en hållbar användning av denna naturtillgång så att tillgången till substanser och också det grundvatten som förekommer i marksubstansformationerna kan tryggas såväl när det gäller kvantitet som kvalitet utan att naturens mångfald äventyras. Den innebär också att icke-förnybara marksubstansstillgångar används skonsamt och på ett ekonomiskt ändamålsenligt sätt, och också att substanser återvinns samt att ersättande material används.

Täktverksamheten bör också basera sig på regionala utredningar om användningen av marksubstanser och grundvatten och på region- och generalplaner som uppgjorts på basis av dem. Planeringens betydelse framhävs genom att en möjlighet till längre tillståndstider införs, om projektet gäller ett täktområde som närmare anges i en region- eller generalplan.

1.3. Komplettering av förutsättningarna för tillstånd

Förutsättningarna för tillstånd enligt den gällande marktäktslagen omfattar också ett krav på att täktverksamheten inte får medföra att naturförhållandena genomgår betydande eller omfattande skadliga förändringar. Dessa förhållanden har ansetts omfatta även grundvattenförhållandena, vilket nämns redan i motiveringen till den regeringsproposition som gällde marktäktslagen (reg.prop. 88/1980 rd.). Grundvattnens betydelse har sedermera ytterligare ökat och redan mindre förändringar än betydande förändringar kan vara skadliga, om det är fråga om grundvatten som klassificerats som viktigt med hänsyn till samhällets vattenförsörjning.

Det föreslås att skyddandet av grundvatten tas in som en särskild punkt bland förutsättningarna för tillstånd och vikten av bevarandet av grundvattnens kvalitet och vattengivningskapacitet framhävs.

1.4. Precisering av tagande av substanser för bruk till husbehov

I marktäktslagen definieras innehållet i begreppet "tagande av substanser för bruk till husbehov" ganska otydligt och vagt. Avsikten med lagen var ursprungligen att begränsa tagande av substanser för bruk till husbehov så att detta skulle avse lägenhetens egna behov, men i lagen jämsställs också tagande av substanser för annans bruk till husbehov med tagande av substanser för eget bruk till husbehov. Då täktverksamhet på ett område som flera lägenheter samfällt äger dessutom kan betraktas som tagande av marksubstanser för bruk till husbehov, kan täktverksamhetens verkningar på landskapet och naturförhållandena vara betydande.

Det föreslås att lagen preciseras så att den mängd substanser som tas för bruk till husbehov förblir liten. Tagande av substanser för bruk till husbehov begränsas så att det gäller bruk inom jord- och skogsbruket och att tåkten sker enligt de allmänna tillståndsvillkoren. Då kan tagande av substanser för bruk till husbehov fortfarande lämnas utanför tillståndsskyldigheten.

1.5 Uppföljning av täktverksamheten

Marksubstanser kan tas på ett sådant sätt som stöder ett hållbart utnyttjande av miljön först då det utöver miljöinformation också finns tillräckligt med information om mängden och arten av substanser i området samt om förbrukningen och förbrukningsbehovet.

Kommunerna och de regionala miljöcentralerna sköter registret över marktäktstillstånd inom sitt respektive område. Problemet med tillstandsregistrets datafiler är att de beviljade tillstånden inte ger en bild av den faktiska marktäktsverksamheten. Uppföljningen av den faktiska situationen och den regionala styrningen av täktverksamheten kan ske endast genom att bättre information om arten och mängden av substanser på täktplatserna och om de årliga täktmängderna erhålls.

När tillstånd söks förutsätts därför att också mängden och arten av substanser utreds i behövlig omfattning. Den årliga uppföljningen skall ske med hjälp av anmälningsförfarande.

1.6. Statlig tillsyn och ändringssökande

Viktiga riksomfattande intressen när det gäller tagande av marksubstanser har bevakats genom ett underställningsförfarande. Sålunda har bl.a. tillstånd som har gällt områden som är av riksomfattande betydelse med hänsyn till naturskyddet och likaså tillstånd som har haft verkningar över kommungränsen underställts länsstyrelsen, numera den regionala miljöcentralen, för fastställelse. Detsamma har också gällt tillstånd som söktes av en statlig eller kommunal myndighet. Den regionala miljöcentralen har också varit besvärsmyndighet när det gäller marktäktstillstånd.

I det betänkande som gällde behoven att utveckla marktäktslagen ansåg miljørådets marktäktssektion att underställningen kan slopas, förutsatt att riksomfattande och viktiga regionala frågor kan beaktas på något annat sätt.

Ändringssökandet när det gäller miljöstillstånd håller allmänt på att styras till länsrätterna. Marktäktstillståndet hör till ett tillståndsförfarande som kan jämsställas med miljöstillstånden. Det föreslås därför att underställningen av marktäktstillstånd slopas och att ändringssökandet när det gäller sådana tillstånd styrs till länsrätterna. Den statliga tillsynen kan ersättas med att den regionala miljöcentralen hörs innan tillstånd beviljas i riksomfattande eller annars viktiga tillståndsärenden och genom att den regionala miljöcentralen får rätt att söka ändring i kommunens beslut.

1.7. En ändamålsenlig skötsel av förvaltningen

I marktäktslagen bestäms att kommunstyrelsen är tillståndsmyndighet. Däremot har det varit byggnadsnämndens och byggnadstillsynens uppgift att övervaka iakttagandet av marktäktslagen på kommunnivå.

Lagstiftningen om frikommuner har gett kommunerna möjlighet att överföra befogenheter inom kommunen nedåt till en nämnd och också att överföra uppgifter från en nämnd till en annan eller till en tjänsteinhavare. Avsikten är att lagstiftningen om frikommuner, som var avsedd som ett försök, inte längre skall gälla efter detta år.

I propositionen föreslås att kommunen bestämmer att en lämplig myndighet i kommunen skall sköta tillståndsmyndighetens och tillsynsmyndighetens uppgifter utan att detta exakt stadgas i lag.

1.8. Förlängning av marktåktstillstånd

I lagen ingår inga stadganden om förlängning av ett marktåktstillstånds giltighetstid. Detta har inneburit en helt ny tillståndsprocess, fastän tagandet sker på samma sätt som tidigare och inga oförutsägbara förändringar i naturförhållandena har skett i omgivningen. Därför föreslås ett särskilt stadgande om förlängning av tillståndets giltighetstid.

2. Propositionens verkningar

2.1. Ekonomiska verkningar

I propositionen föreslås inga betydande ändringar i tillstånds- och tillsynsmyndigheternas uppgifter. I kommunerna skall uppgifterna kunna skötas på ett ändamålsenligare sätt än för närvarande. Därför har revideringen inga direkta verkningar på statens eller kommunernas ekonomi.

Det förutsätts att enskilda som ansöker om tillstånd bättre än tidigare i samband med uppgörandet av täktplanen skall utreda mängden och arten av substanser samt årligen meddela de mängder av substans som tagits. Dessa ändringar beräknas inte medföra några betydande privatekonomiska verkningar, eftersom det till en rationell planering av tagande av substanser redan nu har hört att på förhand i behövlig omfattning utreda mängden och arten av substanser. En årlig anmälan av de mängder som tagits gör det också möjligt att bättre koppla tillsynsavgifterna till faktiska händelser än då avgiften baserar sig på genomsnittlig täktverksamhet.

Eventuell annonsering i tidningen i samband med hörande medför merkostnader för sökanden.

2.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Enligt propositionen upphör underställningsärendena i fråga om marktåktstillstånd vid de regionala miljöcentralerna, däremot skall utlåtande om betydande tillstånd ges till kommunen. Också besvärärendena över-

förs till länsrätterna. För att viktiga riksomfattande intressen skall kunna bevakas bör de regionala miljöcentralerna ge akt på tillstånds-förfarandet i kommunerna och vid behov söka ändring hos länsrätten.

År 1994 behandlades sammanlagt 242 marktåktunderställningar vid de regionala miljöcentralerna. Antalet underställningar har också tidigare varit ca 200 - 300 per år. År 1994 avgjordes sammanlagt 76 besvärärenden som gällde marktåktstillstånd. Också under tidigare år har antalet besvärärenden understigit 100.

Då besvärärendena fördelar sig på flera länsrätter så att de flesta besvärärendena 1994 kom från Vasa län, 16 st., och från Tavastehus län, 15 st., medför överföringen av besvärärendena inga verkningar i fråga om personalen vid länsrätterna. Då ärendena vid de regionala miljöcentralerna också fördelar sig mellan alla 13 regionala miljöcentraler, medför förändringen i arbetsmängden inga verkningar i fråga om personalen.

Med stöd av vad som anförts ovan har propositionen inga direkta verkningar i fråga om personal och organisation.

2.3. Miljöeffekter

Enligt den föreslagna 1 a § i marktåktslagen är syftet med lagen att substanser skall tas på ett sätt som stöder en hållbar utveckling av miljön och att också grundvattnet skall tryggas på ett bättre sätt än för närvarande både när det gäller kvantitet och kvalitet. För hela landet viktiga skyddsobjekt samt en enhetlig tolkning av lagarna i olika kommuner kan också tryggas genom den föreslagna möjligheten att söka ändring.

Genom den föreslagna noggrannare uppföljningen av de mängder marksubstans som har tagits samt utredningen av mängden och arten av substans innan tillstånd beviljas kan det påverkas att substanser används på ett mera ekonomiskt och skonsamt sätt. Genom att tagande av substanser för bruk till husbehov preciseras kommer omfattande täktverksamhet att omfattas av tillståndstvånget och eftervårdsåtgärder.

Lagförslaget har positiva verkningar i fråga om miljön.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen med förslag till lag om ändring av marktåktslagen bygger på det förslag

med anledning av behoven att utveckla marktäktslagen som miljörådetsmarktäktssektion framförde 1995. Utlåtande om sektionens förslag har begärts av de viktigaste myndigheterna samt näringslivet och organisationer. Av remissinstanserna ställde sig en klar majoritet positivt till förslaget.

Den nu sammanställda propositionen överensstämmer i huvudsak med sektionens förslag. De anmärkningar om olika detaljer som framfördes i utlåtandena har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av propositionen.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslagen

1.1. Marktäktslagen

1 a §. *Lagens syfte.* Tåktverksamhet på ett sätt som stöder en hållbar utveckling av miljön har uppställt som lagens allmänna mål. Syftet med detta mål är att tillföra all planering av marktäktsverksamhet och all verksamhet en aspekt som gäller hållbar utveckling. Förutsättningarna för beviljande av tillstånd bestäms dock fortfarande enligt lagens 3 §.

3 §. *Begränsning av tåktverksamhet.* Förutsättningarna för marktäktsverksamhet har kompletterats genom att skyddande av grundvattnen har avskilts till en särskild punkt. Tidigare ingick beaktandet av grundvattnen i ett mera omfattande krav som gällde skyddande av naturförhållandena. En förutsättning för beviljande av tillstånd skall vara att verksamheten inte äventyrar kvaliteten på vattnet eller vattenavgivningskapaciteten i ett viktigt eller annat för vattenförsörjning lämpligt grundvattenområde, om ett tillstånd enligt vattenlagen inte föreligger.

Kartläggningen av grundvattenområdena har färdigställts i hela landet så att också kommunerna i fortsättningen har bättre kännedom om grundvattenområdenas läge, vattenavgivningskapacitet och kvalitet. Grundvattnen har delats in i tre kategorier: viktiga grundvattenområden, andra för vattenförsörjning lämpliga grundvattenområden och andra grundvattenområden. Det föreslås att prövningen av förutsättningarna för tillstånd skall omfatta de två viktigaste grundvattenkategorierna.

I samband med marktäktsverksamheten skall också beaktas att stadgandena i vattenlagen och de föreskrifter som meddelats med stöd av den bör iakttagas vid sidan av mark-

tåktlagen och utöver den. Inte ens ett beviljat marktåktstillstånd upphäver således skyldigheten att iaktta t.ex. vattenlagens stadganden om förbud.

De övriga förutsättningarna för tillstånd kvarstår oförändrade, men för förbättrande av åskådligheten nämns de var för sig i en punktuppställning i 1 mom.

Tillägget i 2 mom. att en marksubstansförekost skall utnyttjas på ett skonsamt och ekonomiskt sätt förutsätter att icke-förnybara marksubstansstillgångar används skonsamt så att substanser av hög kvalitet används på ett ekonomiskt riktigt sätt.

4 §. *Tillståndstvång.* Avsikten med lagen var ursprungligen att begränsa tagande av substanser för bruk till husbehov så att detta skulle avse lägenhetens egna behov, men i den gällande lagen jämställs också tagande av substanser för annans bruk till husbehov med tagande av substanser för eget bruk till husbehov. Då tåktverksamhet på ett område som flera lägenheter samfällt äger dessutom har kunnat betraktas som tagande av substanser för bruk till husbehov, har de enskilda mängder som tagits kunnat bli synnerligen stora och tåktverksamhetens verkningar på landskapet och naturförhållandena vara betydande.

Enligt förslaget betraktas som tagande av substanser för bruk till husbehov eget bruk som ansluter sig till byggande i samband med boende eller inom jord- och skogsbruk eller för underhåll av vägförbindelser. Också då bör mängderna förbli små.

Att tåkt till husbehov förläggs till områden som är gemensamma för två eller flera fastigheter minskar antalet tåktplatser och främjar därigenom en hållbar utveckling. Men antalet intressenter i ett sådant samfällt område kan bli så stort att den sammanlagda tåkten till husbehov årligen blir betydande

och täkten kan hota sådant som tillståndsvillkoren avses skydda, t.ex. grundvattnen. Detta kan förebyggas i samfällda områden genom att också täkt till husbehov skall ske enligt tillståndsvillkoren i 3 § 1 mom. Av denna anledning har i det nya 3 mom. en hänvisning till lagens 3 § 1 mom. tagits in.

I lagens 3 § 2 mom. förutsätts bl.a. att täkt skall förläggas och täktverksamhet ordnas så att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbildningen blir så ringa som möjligt. Frågan om stadgandet skall gälla tagande av substanser för bruk till husbehov, som inte har omfattats av tillståndstvånget, har varit oklar. Täktverksamhet t.o.m. under grundvattenivån kunde, då den skedde för bruk till husbehov, inte påverkas som ett tillsynsärende enligt marktäktslagen. Då det med hänsyn till miljön är viktigt att också ordnandet av täktverksamhet och tagandet av substanser för bruk till husbehov medför så lite skador som möjligt, föreslås att detta preciseras i ett nytt 3 mom.

4 a §. *Styrning och tillsyn över täktverksamhet.* Olika myndigheters uppgifter har inte tidigare på ett täckande sätt nämnts i marktäktslagen. Det föreslås nu att uppgifterna tas in i en ny 4 a §.

Den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklandet av verksamheten skall ankomma på miljöministeriet. De regionala miljöcentralerna skall styra och övervaka verksamheten inom sina områden och kommunerna skall styra och övervaka marktäktsverksamheten i kommunerna.

5 §. *Täktplan.* Markssubstanser kan tas på ett sådant sätt som hållbart utnyttjande avser, då det utöver miljöinformation också finns tillräckligt med information om mängden och arten av substanser i området.

Ett tillägg som avser detta har fogats till 2 mom., enligt vilket det vid uppgörande av täktplanen förutsätts att mängden och arten av markssubstanser utreds i behövlig omfattning.

7 §. *Tillståndsmyndighet och utlåtanden.* I kommunen skall finnas en av kommunen förordnad tillståndsmyndighet och en tillsynsmyndighet, om vilken stadgas närmare i 14 §. Kommunen kan bestämma att en lämplig myndighet i kommunen skall sköta tillståndsmyndighetens uppgifter.

Eftersom det föreslås att underställningsförfarandet skall slopas, skall enligt förslaget de regionala miljöcentralernas möjligheter att få tillräckligt med information om de

ansökningar om tillstånd som gäller områden av riksomfattande eller annars väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet säkerställas genom ett utlåtandeförfarande. Utlåtandeförfarandet skall också gälla projekt som är av betydelse med hänsyn till vattenvärden och projekt som har verkningar i flera kommuner. Avsikten med utlåtandeförfarandet är också att ge tillståndsmyndigheten sådana uppgifter om bl.a. grundvattenförhållandena och naturvärdena som är nödvändiga vid prövningen av förutsättningarna för beviljande av tillstånd.

Om annat begärande av utlåtanden än hörandet av den regionala miljöcentralen föreslås stadgat i marktäktsförordningen.

Paragrafens 3 och 4 mom., som har gällt underställnings- och fastställelseförfarande, kan slopas såsom onödiga.

10 §. *Tillståndets giltighetstid.* Ett tillstånds allmänna maximala giltighetstid är tio år. Av särskilda skäl har tillståndets giltighetstid kunnat vara längre. Enligt förslaget får tillståndets giltighetstid inte heller då överstiga femton år. Som ett särskilt skäl kan enligt förslaget betraktas att områdena för marktäkt har planerats och anvisats i vidare bemärkelse i en regionplan eller generalplan. Stadgandet skall gälla region- och generalplaner som fastställs efter lagens ikraftträdande, eftersom de baserar sig på tillräckliga undersökningar och utredningar.

Några stadganden om förlängning av tillståndets giltighetstid ingår inte i lagen. Detta har inneburit en ny tillståndprocess, fastän täktverksamheten inte ändras och inga oförutsägbara förändringar i naturförhållandena har skett i omgivningen.

Genom det föreslagna nya 3 mom. blir det möjligt att förlänga tillståndets giltighetstid utan utlåtanden, om tillståndet har beviljats för en kortare tid än tio år och en del av markssubstanserna enligt det beviljade tillståndet ännu inte har tagits. Tillståndets totala giltighetstid får inte heller då överstiga tio år. Då tiden förlängs kan tillståndsbestämmelserna ändras eller nya tillståndsbestämmelser meddelas. Stadgandet ger dock inte rätt till förlängning av tillståndet, utan enligt prövning kan det hänvisas till ny tillståndsbehandling, om omständigheterna förutsätter det eller tillräckliga grunder anses föreligga för att utlåtanden skall begäras.

Om ett åtgärdsförbud enligt 124 a § byggnadslagen gäller för området i fråga, kan tillståndets giltighetstid inte förlängas. Då

måste det ansökas om ett nytt tillstånd enligt byggnadslagen, varvid också prövning med hänsyn till planläggningen kan beaktas.

12 §. *Ställande av säkerhet.* Under tillståndets giltighetstid kan situationen förändras väsentligt så att den säkerhet som ställts inte längre motsvarar den förändrade situationen. Därför kan tillståndsmyndigheten enligt det nya 2 mom. godkänna en ändring i den säkerhet som ställts. Av särskilda skäl kan tillståndsmyndigheten också bestämma att ytterligare säkerhet skall ställas efter det att tillstånd har beviljats.

För avhjälpan av praktiska oklarheter föreslås att ordet "fordra" i 1 mom. ändras till "bestämma", varvid det entydigt framgår att säkerheten måste ställas innan åtgärder vidtas.

13 §. *Hörande.* I paragrafen ingår ett grundläggande stadgande om att parterna skall höras i ett ärende som gäller marktåktstillstånd. I den föreslås också ett uttryckligt stadgande om att också andra än de egentliga parterna skall ha rätt att meddela tillståndsmyndigheten sina synpunkter på en ansökan. Detta är på sin plats också av den orsaken att det i projekt som har omfattande verkningar på miljön kan vara svårt att avgränsa de egentliga parterna. Genom stadgandet tryggas att olika synpunkter på ett projekt kommer till myndigheternas kännedom i så stor utsträckning som möjligt. För närvarande hörs endast de som äger eller besitter de fastigheter som gränsar till den fastighet på vilken tåktområdet är beläget.

Enligt förslaget skall över en ansökan alltid kungöras på kommunens anslagstavla och rågrannarna dessutom beredas tillfälle att bli hörda. Om projektet kan ha betydande verkningar inom ett vidsträckt område eller på ett flertal personers omständigheter, skall om ansökan dessutom annonseras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av projektet.

Detta överensstämmer också bättre med den besvärsmätt som alla kommuninvånare har.

13 a §. *Befriande från tillståndsförpliktelser.* Det är synnerligen vanligt att rätten att äga eller besitta jord övergår på någon annan medan tåktverksamheten ännu pågår. När detta har skett vet tillståndsmyndigheten inte vem som innehar tillståndet och har rätt till tåktverksamhet och vem som vid behov kan förpliktas att svara för att tillståndsvillkoren iakttas och följderna av eventuella

försummelser åtgärdas.

Därför har paragrafen preciserats så att den tidigare innehavaren av ett marktåktstillstånd svarar för alla förpliktelser som är förknäade med tillståndet tills någon annan på ansökan har godkänts i hans ställe. Det kan också bestämmas att den nya tillståndshavaren skall ställa en ny säkerhet innan substansen tas. När en överföring av tillståndet godkänns, behöver inga nya utlåtanden inhämtas, eftersom själva innehållet i tillståndet inte ändras.

14 §. *Tillsynsmyndighet och hot om tvångsutförande.* I paragrafens nya 1 mom. bestäms att det i kommunen skall finnas en myndighet som kommunen förordnar och som skall övervaka att lagen iakttas. På detta sätt kan uppgifterna anförtros en lämplig myndighet i kommunen. Myndigheten skall benämnas tillsynsmyndighet.

Det föreslås att 1 mom. i den gällande lagen blir 2 mom. I det har byggnadsnämnden, som tidigare skötte övervakningen, ersatts med ordet tillsynsmyndighet i enlighet med ovan nämnda princip.

Efter marktåktslagens ikraftträdande har en viteslag (1113/90) stiftats och den skall också tillämpas på ärenden som gäller vite och tvångsutförande enligt 14 §. Den sistnämnda lagens 17 § innebär att gällande 14 § 2 mom. i marktåktslagen blir onödigt. I paragrafens nya 4 mom. har därför tagits in ett hänvisningsstadgande till viteslagen.

Efter att tagande av marksustanser har upphört säljs tåktområdet rätt ofta eller också upphör substansstagarens besittningsrätt till tåktområdet och det är oklart om eftervärdsåtgärder kan vidtas på den nya markägarens mark ens med stöd av ett beslut om tvångsutförande. Därför har lagen genom ett tillägg till paragrafens 3 mom. kompletterats så att åtgärder i samband med tvångsutförande får vidtas, även om den som har brutit mot stadgandena eller bestämmelserna eller försummat sina skyldigheter inte längre äger eller besitter tåktområdet.

15 §. *Avbrytande av tåktverksamhet.* När det gäller utfärdande av beslut om avbrytande har det i praktiken uppstått problem i sådana fall då tåktverksamheten har skett i ett område som är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet eller när den pågående tåktverksamheten har haft sådana oförutsägbara följder som avses i lagens 3 §.

I syfte att effektivisera övervakningen har

myndigheternas tillsynsbefogenheter utvidgats så att också de regionala miljöcentralerna vid sidan av kommunens tillsynsmyndigheter har fått befogenhet att avbryta tagande av marksubstanser, om detta strider mot marktäktslagen och sker i ett område som är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet eller i ett område som är viktigt med hänsyn till skyddandet av grundvattnet eller annars är lämpligt för vattenförsörjning.

Benämningen på den kommunala tillsynsmyndigheten har ändrats så att den överensstämmer med det nya sättet att bestämma myndighetsinstanserna. Eftersom åtgärderna i samband med avbrytandet ofta kräver besök i terrängen samt snabba åtgärder, lämpar de sig bättre som uppgifter för en tjänsteinnehavare än för ett organ som har karaktären av en nämnd. Det föreslås därför att också en tjänsteinnehavare som tillsynsmyndigheten förordnar skall kunna verkställa avbrytandet.

Polismyndighetens skyldighet att ge handräkning skall omfatta såväl den kommunala tillsynsmyndigheten som den regionala miljöcentralen i ärenden som gäller avbrytande av täktverksamhet.

16 a §. *Tillståndshavarens konkurs.* Det har varit ganska allmänt med konkurser bland marksubstansstagare de senaste åren. I en konkurssituation försöker konkursboet normalt överlåta rätten att ta marksubstanser till den nya företagaren mot vederlag. I vissa fall har detta emellertid inte lyckats, utan täktområdet har lämnats vind för våg. Om det ursprungliga täkttillståndet fortfarande gäller, har kommunen inte ens mot säkerhet kunnat låta vidta eftervårdsåtgärder i täktområdet.

Därför har lagen genom en ny paragraf kompletterats så att om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan, förfaller den på tillståndet grundade rätten och de förpliktelser som är förenade med tillståndet måste fullgöras. Den skyldighet att fullgöra tillståndsförpliktelserna som uppkommer i sådana fall då tillståndet förfaller gäller tillståndshavaren men inte ett sådant konkursbo som inte fortsätter täktverksamheten. Då tillståndet förfaller kan säkerheten användas för att fullgöra förpliktelserna. Eventuella yrkanden på konkursboet måste framställas i den ordning som stadgas om konkursbevak-

ning.

Om täktverksamheten pågår när tillståndet förfaller, skall vid fullgörandet av förpliktelserna beaktas det beviljade tillståndet och de åtgärder som redan vidtagits för att ett med hänsyn till miljön nödvändigt slutresultat skall kunna uppnås.

18 §. *Anmälan för väckande av åtal.* Eftersom tillsynsmyndigheten i kommunen bestäms särskilt, har paragrafen ändrats på grund av att sättet att bestämma myndigheten har ändrats.

19 §. *Anslående av beslut.* Den kommunala tillståndsmyndighetens beslut meddelas fortfarande efter anslag, varvid tidpunkten då besvärstiden börjar och slutar är exakt och tydlig. När det gäller besvärsmyndighetens, dvs. länsrättens beslut behövs däremot inte något omnämmande av anslag, eftersom stadganden om delgivning av länsrättens beslut i en kommun ingår i kommunallagen (365/95) och beslutet delges de övriga parterna som expedition.

I paragrafens 3 mom. föreslås att kommunen skall vara skyldig att utan dröjsmål underrätta den regionala miljöcentralen om tillstånd som gäller täktverksamhet. Orsaken till detta är att meddelandet tidigare främst baserade sig på behovet av information för uppföljningen, men nu är omedelbar information nödvändig av den anledningen att den regionala miljöcentralen under besvärstiden skall kunna överväga behovet av eventuellt ändringssökande.

20 §. *Sökande av ändring.* Förfarandet med underställning och fastställande av tillståndsbeslut enligt lagens 7 § har slopats. Slopandet förutsätter dock att den regionala myndighet som bevakar det allmänna intresset inte får sämre möjligheter att agera när det gäller marktäktverksamhet. Därför har den möjlighet till intressebevakning som underställningsförfarandet gav ersatts med besvärsrätt för den regionala miljöcentralen, som föreslås i denna paragraf. I övrigt kvarstår anförandet av besvär över marktäktstillstånd som kommunalbesvär, dvs. alla kommuninvånare har besvärsrätt. Det är fråga om sådana kommunalbesvär enligt 88 § kommunallagen som regleras genom någon annan lag än kommunallagen och på vilka stadgandena om rättelseyrkande i 89 § kommunallagen inte skall tillämpas.

Besvär över beslut av den kommunala tillsynsmyndigheten som gäller tvångsåtgärder och likaså över beslut som gäller byggnads-

lov skall däremot anföras på samma sätt som tidigare genom förvaltningsbesvär hos länsrätten. Momentet har ändrats på grund av att bestämmandet av tillsynsmyndigheten har ändrats. Besvär som gäller den regionala miljöcentralens beslut om avbrytande har också preciserats i 2 mom. genom att besvärmyndigheten har fastställts.

Till paragrafens 3 mom. har fogats en precisering av besvärmyndighetens befogenheter, om det i samband med besvär konstateras att mindre ändringar behövs i tillståndet. Besvärmyndigheten kan då ändra tillståndsbestämmelserna utan att ärendet återförvisas.

21 §. *Iakttagande av beslut som inte vunnit laga kraft.* Syftet med tillståndssystemet enligt marktäktslagen är att det skall vara tillåtet att ta marksubstanser först efter det att tillståndsbeslutet vunnit laga kraft. Det har emellertid inte funnits något tydligt stadgande om detta och ett sådant föreslås nu som ett nytt 1 mom.

I stället för kommunstyrelsen, som var den myndighet som tidigare beviljade tillstånd, har det nya begreppet tillståndsmyndighet använts i 2 mom. Eftersom underställningen har slopats, har också den sats enligt vilken länsstyrelsen meddelar tillstånd till täktverksamhet i ärenden som skall underställas slopats. Stadgandet i momentet, enligt vilket besvärmyndigheten kan förbjuda verkställighet av beslutet, gäller nu länsrätten, som ovan har fastställts som besvärmyndighet.

I 3 mom. har ordet byggnadsnämnd ersatts med ordet tillsynsmyndighet i enlighet med det antagna sättet att bestämma myndigheterna.

23 §. *Tillsynsavgift och statsbidrag.* Tjänsterna inom den offentliga förvaltningen är numera allt oftare avgiftsbelagda för dem som använder dem. Redan nu har avgift kunnat uppbäras för granskning av planen. Enligt förslaget skall avgift också kunna uppbäras för behandlingen av ansökan om marktäkttillstånd och med den skall tillståndsmyndighetens kostnader för behandlingen av ansökan täckas. Stadgandet är till sin karaktär ett stadgande om bemyndigande, i vilket endast stadgas om grunderna för bestämmande av avgift.

23 a §. *Anmälningsskyldighet.* För ordnande av uppföljningen av de marksubstanser som tagits skall substansstagen årligen meddela kommunen de mängder och arter som tagits. Då är det möjligt att få tillförlit-

lig information om de mängder och arter som tagits i form av ett dataregister som täcker hela landet. Kommunen skall lämna in de uppgifter som den fått till den regionala miljöcentralen.

24 a §. I den föreslagna ändringen av marktäktslagen har länsstyrelsen och vattendistriktens vattenbyrå ersatts med den regionala miljöcentralen. Det föreslås därför att den nya paragraf som fogades till lagen i samband med organisationsändringen upphävs såsom onödig.

26 §. *Övergångsstadgande.* Det föreslås att paragrafens 3 mom. upphävs såsom onödigt.

Ikraftträdande och övergångsstadgande. I övergångsstadgandet föreslås att den marktäktslag som gäller när lagen träder i kraft skall tillämpas på de underställnings- och besvärärenden som är anhängiga vid den regionala miljöcentralen när lagen träder i kraft. Således styrs de besvär som anhängiggörs efter lagens ikraftträdande till länsrätten.

För sådan täkt till husbehov som inlett innan lagen träder i kraft föreslås ett övergångsstadgande.

Enligt förslagets 10 § 2 mom. skall marktäkttillstånd kunna beviljas för en tid av högst femton år för täktverksamhet i ett område som har reserverats för marktäktsverksamhet i en region- eller generalplan som har fastställts efter lagens ikraftträdande. I region- och generalplaner som har fastställts före lagens ikraftträdande har också reserverats områden för tagande av marksubstanser. En förutsättning för att dessa tidigare planer skall kunna användas för beviljande av en längre tillståndstid är dock att tillräckliga utredningar bl.a. om marksubstanserna, landskapet och grundvattnen har gjorts då planen uppgjordes. Det föreslås att detta stadgande tas in i övergångsstadgandet.

1.2. Byggnadslagen

124 a §. I paragrafens 5 mom. finns ett hänvisningsstadgande, enligt vilket stadgandena i marktäktslagen skall iakttas när åtgärdstillstånd enligt byggnadslagen som gäller grävning och sprängning behandlas bl.a. när det gäller uppgörande av täktplan, tillståndsvillkoren, hörande och säkerheter. Då marktäktslagen nu har kompletterats bl.a. med en ny 16 a §, som gäller tillståndshavarens konkurs, och utlåtandeförfarandet huvudsakligen kommer att överföras till

marktäktsförordningen, föreslås att hänvisningsstadgandet i byggnadslagen ändras till dessa delar.

2. Närmare stadganden och bestämmelser

Marktäktsförordningen skall ändras med stöd av den föreslagna ändringen av marktäktslagen. I förordningen skall åtminstone ingå stadganden om de utlåtanden som be

hövs om en tillståndsansökan, den slutsyn som skall ordnas efter det att täktverksamheten upphört samt precisering av skyldigheten att lämna uppgifter.

3. Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter att de har antagits och blivit stadfäst.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut
upphävs i marktäktslagen av den 24 juli 1981 (555/81) 24 a § och 26 § 3 mom.,
 dessa lagrum sådana de lyder, 24 a § i lag av den 24 januari 1995 (72/95) och 26 § 3 mom.
 i lag av den 28 juni 1985 (521/85),
ändras 3 §, 4 § 2 mom., 5 § 2 mom., 10 § 2 mom., 12 §, 13, 13 a, 14 och 15 §§, 18 § 1
 mom., 19 § 1 och 3 mom., 20 § och 21 §§ samt 23 § 1 mom.,
 av dessa lagrum 7, 13 och 21 §§ sådana de lyder delvis ändrade genom lag av den 9 decem-
 ber 1983 (928/83), 13 a § sådan den lyder i sistnämnda lag och 20 § sådan den lyder ändrad
 genom sistnämnda lag och lag av den 10 mars 1989 (246/89), samt
fogas till lagen en ny 1 a §, till 4 § ett nytt 3 mom., till lagen en ny 4 a §, till 10 § ett nytt
 3 mom., till lagen nya 16 a och 23 a §§ som följer:

1 a §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att täktverksamhet ordnas på ett sätt som stöder en hållbar utveckling av miljön.

3 §

Begränsning av täktverksamhet

I denna lag avsedda substanser får inte tas så att

1) en vacker landskapsbild därigenom för-
 därvas,

2) betydande skönhetsvärden hos naturen
 eller speciella naturförekomster förstörs,

3) naturförhållandena genomgår betydande
 eller omfattande skadliga förändringar, eller

4) kvaliteten på vattnet eller vattenavgiv-
 ningskapaciteten i ett viktigt eller annat för
 vattenförsörjning lämpligt grundvattenom-
 råde äventyras, om ett tillstånd enligt vat-
 tenlagen inte föreligger.

Täkt skall förläggas och täktverksamhet ordnas så att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbildens blir så ringa som möjligt, marksubstansförekomsten utnyttjas på ett skonsamt och ekonomiskt sätt och verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäligena kostnader kan undvikas.

4 §

Tillståndstväng

Tillstånd behövs inte, om substanser tas för eget ringa bruk till husbehov för boende eller för jord- och skogsbruket. Användningen skall hänföra sig till byggande eller underhåll av vägförbindelser.

Täktplatserna skall placeras så och tükten ske så som stadgas i 3 § 2 mom. Tükten skall dessutom uppfylla kraven i 3 § 1 mom., om det är fråga om tüktt i ett sådant samfällt område som avses i 2 § 2 punkten fastighetsbildningslagen (554/95).

4 a §

Styrning och tillsyn över täktverksamhet

Den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklandet av verksamhet enligt denna lag ankommer på miljöministeriet.

Den regionala miljöcentralen styr och övervakar verksamheten enligt denna lag inom sitt område.

Kommunen skall styra och övervaka täktverksamheten i kommunen. Om den kommunala tillsynsmyndigheten stadgas i 14 §.

5 §

Täktplan

Då planen uppgörs skall rådande naturförhållanden, mängden och arten av substanser samt projektets inverkan på miljön och naturförhållandena utredas i behövlig omfattning.

7 §

Tillståndsmyndighet och utlåtanden

Tillstånd till täktverksamhet beviljas av den myndighet som kommunen bestämmer, nedan tillståndsmyndighet.

Innan tillstånd beviljas skall tillståndsmyndigheten begära utlåtande av den regionala miljöcentralen, när

1) området är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet,

2) området är av betydelse med hänsyn till vattenvården, eller

3) täktverksamheten omedelbart påverkar ett område inom en annan kommun.

Om andra utlåtanden stadgas genom förordning.

10 §

Tillstånds giltighetstid

Av särskilda skäl kan tillstånd beviljas för en längre tid, dock för högst femton år, om detta anses lämpligt med beaktande av projektets omfattning, den framlagda planens art och andra faktorer som skall beaktas vid täktverksamhet. Som särskilt skäl kan även

betraktas att täktverksamhet sker i ett område som har reserverats för marktäkt i en region- eller generalplan som har fastställts efter år 1996.

Om tillstånd har beviljats för en kortare tid än tio år och om en del av de marksubstanser som det beviljade tillståndet avser ännu inte har tagits när tillståndstiden går ut, kan tillståndstiden förlängas så att den totala tiden blir högst tio år. När tiden förlängs kan tillståndsbestämmelserna ändras eller nya tillståndsbestämmelser meddelas. Tillståndet får dock inte förlängas, om åtgärdsförbud enligt 124 a § byggnadslagen är i kraft på området i fråga. Tillståndstiden kan förlängas utan utlåtanden enligt 7 § och marktäktsförordningen.

12 §

Ställande av säkerhet

Tillståndsmyndigheten kan bestämma att sökanden innan substanser tas skall ställa godtagbar säkerhet för att åtgärder som föreskrivits med stöd av 11 § vidtas.

Tillståndsmyndigheten kan vid behov godkänna en ändring i den säkerhet som ställts. Tillståndsmyndigheten kan även av särskilda skäl bestämma att ytterligare säkerhet skall ställas, om säkerheten inte kan anses vara tillräcklig för att de åtgärder som avses i 1 mom. skall kunna vidtas.

13 §

Hörande

Över en ansökan som gäller marktäktstillstånd skall kungöras på kommunens anslagstavla och de som äger eller besitter de fastigheter och andra områden som gränsar till den fastighet på vilken täktområdet är beläget skall beredas tillfälle att bli hörda. Om det projekt som ansökan avser kan ha betydande verkningar inom ett vidsträckt område eller på ett flertal personers omständigheter, skall om ansökan dessutom annonseras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av projektet. Vid hörandet skall i tillämpliga delar iakttas vad som stadgas i 132 a § byggnadslagen och 5 a § byggnadsförordningen. Kostnaderna för hörandet och annonseringen skall betalas av den som ansöker om tillstånd.

13 a §

Befriande från tillståndsförpliktelser

Om på tillstånd grundad rätt till täktverksamhet överförs på någon annan, skall överföringen omedelbart meddelas tillståndsmyndigheten. Den tidigare tillståndshavaren svarar likväldigt för alla förpliktelser som är förenade med tillståndet, tills någon annan på ansökan har godkänts i hans ställe. Tillståndsmyndigheten kan bestämma att den nya tillståndshavaren innan substanser tas skall ställa en i 12 § avsedd säkerhet. På ett sådant beslut tillämpas inte vad som i 13 § stadgas om hörande och vad som i 7 § och i marktäktsförordningen stadgas om inhämtande av utlåtanden.

14 §

Tillsynsmyndighet och hot om tvångsutförande

Iakttagandet av denna lag övervakas av en myndighet som kommunen bestämmer, nedan tillsynsmyndighet.

Om substanser tas i strid med denna lag eller stadganden som utfärdats med stöd av den, eller försummas på annat sätt fullgörandet av i dem avsedda skyldigheter, skall tillsynsmyndigheten förplikta personen i fråga att följa stadgandena, att avlägsna eller ändra verkningarna av utfört arbete eller att återställa tidigare rådande förhållanden och att fullgöra sin skyldighet vid vite eller vid äventyr av att det försummade utförs på den försumliges bekostnad. Om felet är ringa, kan tillsynsmyndigheten avstå från åtgärder.

Åtgärder i samband med tvångsutförande får vidtas, även om den som brutit mot stadgandena eller bestämmelserna eller försummat sina skyldigheter inte äger eller besitter täktområdet.

Vid behandlingen av ett ärende som avses i denna paragraf iaktas i övrigt viteslagen (1113/90).

15 §

Avbrytande av täktverksamhet

Om substanser tas i strid med stadgandena i denna lag eller stadganden eller som utfärdats med stöd av den eller försummas iakttagandet av dessa, kan tillsynsmyndigheten

eller en tjänsteinnehavare som den förordnar avbryta tagandet på ett sätt som befinns lämpligt.

Den regionala miljöcentralen kan också på de grunder som nämns i 1 mom. avbryta tagandet, om tagandet sker i ett område som är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet eller i ett område som är av betydelse med hänsyn till skyddet av ett viktigt eller annat för vattenförsörjning lämpligt grundvattenområde.

Polismyndigheten är skyldig att ge handräckning i de fall som avses i denna paragraf.

16 a §

Tillståndshavarens konkurs

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser och de förpliktelser som är förenade med tillståndet skall fullgöras för den substansmängd som redan har tagits.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, skall detta meddelas tillståndsmyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av 13 a §.

18 §

Anmälan för väckande av åtal

Tillsynsmyndigheten skall efter att ha konstaterat en i 17 § avsedd gärning eller försummelse anmäla saken till åklagarmyndigheten för väckande av åtal.

19 §

Anslående av beslut

Tillståndsmyndighetens beslut i ett tillståndsärende som avses i denna lag meddelas efter anslag. Den som saken gäller anses ha fått kännedom om beslutet då det har meddelats.

Den regionala miljöcentralen skall utan

dröjsmål underrättas om tillstånd till täktverksamhet.

20 §

Sökande av ändring

Besvär över tillståndsmyndighetens beslut som meddelats med stöd av denna lag anförs hos länsrätten. Den regionala miljöcentralen har också besvärsmått. I övrigt skall då ändring sökas iakttagas kommunallagen (365/95).

Besvär över tillsynsmyndighetens beslut med stöd av 14 eller 15 § får anföras på det sätt som stadgas i 138 § byggnadslagen. Besvär över den regionala miljöcentralens beslut om avbrytande enligt 15 § 2 mom. anförs hos länsrätten.

Besvärmyndigheten kan göra mindre ändringar i tillståndsbeslutet utan att ärendet återförvisas.

21 §

Iakttagande av beslut som inte vunnit laga kraft

Täktverksamhet kan inledas när tillståndsbeslutet vunnit laga kraft.

Tillståndsmyndigheten kan dock i beslut om täktverksamhet eller på begäran av tillståndshavaren även senare meddela tillstånd att ta substanser innan beslutet om tillstånd vunnit laga kraft, om tillståndshavaren ställer godtagbar säkerhet för ersättandet av de olägenheter, skador och kostnader som kan orsakas av att beslutet upphävs eller tillståndet ändras. Besvärmyndigheten kan dock förbjuda verkställighet av beslutet.

I beslut som tillsynsmyndigheten fattat med stöd av 14 § kan förordnas att beslutet skall iakttagas innan det har vunnit laga kraft. Besvärmyndigheten kan dock förbjuda verkställighet av beslutet.

Vad som i 1 mom. är stadgat om ställande av säkerhet gäller inte staten, statliga

anstalter, kommuner och kommunalförbund.

23 §

Tillsynsavgift och statsbidrag

Angående indrivningen av kostnaderna för granskning av tillståndsansökan och täktplan samt tillsyn över täktverksamhet gäller i tillämpliga delar vad 136 § byggnadslagen stadgar om avgift till kommunen för tillsynen över byggnadsarbetet.

23 a §

Anmälningsskyldighet

Innehavaren av ett marktäktstillstånd skall årligen meddela tillståndsmyndigheten mängden och arten av substans som tagits.

Tillståndsmyndigheten skall årligen, på grundval av anmälningarna enligt 1 mom, meddela den regionala miljöcentralen mängden och arten av substans som tagits.

Denna lag träder i kraft den 199 .

Sådan täkt till husbehov som har påbörjats innan denna lag träder i kraft skall inom ett år efter att lagen trätt i kraft följa stadgandena i 4 § 3 mom.

På underställningar och besvär som gäller marktäktstillstånd och som är anhängiga vid den regionala miljöcentralen när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde innan denna lag trädde i kraft.

Som särskilt skäl enligt 10 § 2 mom. kan även betraktas en reservering av täktområde i en region- eller generalplan som har fastställts innan denna lag har trätt i kraft, om tillräckliga utredningar om marksubstanserna, landskapet och grundvattenförhållandena har gjorts då region- eller generalplanen uppjordes.

Lag**om ändring av 124 a § byggnadslagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 124 a § 5 mom. byggnadslagen, sådant det lyder i lag av den 9 juni 1989 (557/89),
som följer:

124 a §	lagen samt 5 § marktäktsförordningen (91/82).

När tillstånd beviljas för grävning och sprängning skall dessutom i tillämpliga delar iakttas 3 § 2 mom., 5, 6, 7 § 2 mom., 10—13, 13 a, 16, 16 a och 21 §§ marktäkts-	-----
	Denna lag träder i kraft den 199 .

Helsingfors den 29 november 1996

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Miljöminister *Pekka Haavisto*

Lag

om ändring av marktäktslagen

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i marktäktslagen av den 24 juli 1981 (555/81) 24 a § och 26 § 3 mom., dessa lagrum sådana de lyder, 24 a § i lag av den 24 januari 1995 (72/95) och 26 § 3 mom. i lag av den 28 juni 1985 (521/85),

ändras 3 §, 4 § 2 mom., 5 § 2 mom., 10 § 2 mom., 12 §, 13, 13 a, 14 och 15 §§, 18 § 1 mom., 19 § 1 och 3 mom., 20 § och 21 §§ samt 23 § 1 mom.,

av dessa lagrum 7, 13 och 21 §§ sådana de lyder delvis ändrade genom lag av den 9 december 1983 (928/83), 13 a § sådan den lyder i sistnämnda lag och 20 § sådan den lyder ändrad genom sistnämnda lag och lag av den 10 mars 1989 (246/89), samt

fogas till lagen en ny 1 a §, till 4 § ett nytt 3 mom., till lagen en ny 4 a §, till 10 § ett nytt 3 mom., till lagen nya 16 a och 23 a §§ som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 a §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att täktverksamhet ordnas på ett sätt som stöder en hållbar utveckling av miljön.

3 §

Begränsning av täktverksamhet

I denna lag avsedda substanser får inte tagas så, att vacker landskapsbild därigenom fördärras, att betydande skönhetsvärden hos naturen eller speciella naturförekomster förstörs eller att naturförhållandena genomgår betydande eller omfattande skadliga förändringar.

Täkt skall förläggas och täktverksamhet ordnas, så, att dess skadliga inverkan på naturen och landskapsbilden blir så ringa som möjligt och att verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäliga kostnader kan undvikas.

3 §

Begränsning av täktverksamhet

I denna lag avsedda substanser får inte tas så att

1) en vacker landskapsbild därigenom fördärras,

2) betydande skönhetsvärden hos naturen eller speciella naturförekomster förstörs,

3) naturförhållandena genomgår betydande eller omfattande skadliga förändringar, eller

4) *kvaliteten på vattnet eller vattenavgivningskapaciteten i ett viktigt eller annat för vattenförsörjning lämpligt grundvattenområde äventyras, om ett tillstånd enligt vattenlagen inte föreligger.*

Täkt skall förläggas och täktverksamhet ordnas så att dess skadliga inverkan på natu-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ren och landskapsbilden blir så ringa som möjligt, *marks substansförekomsten utnyttjas på ett skonsamt och ekonomiskt sätt* och verksamheten inte för bosättningen eller miljön medför fara eller sådan olägenhet som till skäligen kostnader kan undvikas.

4 §

Tillståndstvång

Tillstånd behövs inte om substanser tas för eget eller annans sedvanliga bruk till husbehov.

Tillstånd behövs inte, om substanser tas för eget ringa bruk till husbehov för boende eller för jord- och skogsbruket. *Användningen skall hänföra sig till byggande eller underhåll av vägförbindelser.*

Täktplatserna skall placeras så och tänken ske så som stadgas i 3 § 2 mom. Täkten skall dessutom uppfylla kraven i 3 § 1 mom., om det är fråga om täkt i ett sådant samfällt område som avses i 2 § 2 punkten fastighetsbildningslagen (554/95).

4 a §

Styrning och tillsyn över täktverksamhet

Den allmänna styrningen, uppföljningen och utvecklandet av verksamhet enligt denna lag ankommer på miljöministeriet.

Den regionala miljöcentralen styr och övervakar verksamheten enligt denna lag inom sitt område.

Kommunen skall styra och övervaka täktverksamheten i kommunen. Om den kommunala tillsynsmyndigheten stadgas i 14 §.

5 §

Täktplan

Då plan uppgörs skall rådande naturförhållanden samt projektets inverkan på miljön och naturförhållandena utredas i behövlig omfattning.

Då planen uppgörs skall rådande naturförhållanden, *mängden och arten av substanser* samt projektets inverkan på miljön och naturförhållandena utredas i behövlig omfattning.

Gällande lydelse

7 §

Tillståndsmyndighet

Tillstånd till täktverksamhet beviljas av kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsens beslut om beviljande av tillstånd skall underställas länsstyrelsen för fastställelse, när

1) sökanden är en kommun, ett kommunalförbund eller staten och projektet inte är ringa till sin omfattning och verkan;

2) området är av riksomfattande betydelse med hänsyn till naturskyddet; eller

3) täktverksamheten omedelbart påverkar område inom en annan kommun.

I beslut som gäller beviljande av tillstånd, då det fastställs, göras justerande rättelser. Med samtycke av kommunstyrelsen kan smärre ändringar dessutom göras i beslut som kall fastställas. Över ändring skall höras de vilkas rätt eller fördel direkt berörs av ändringen.

Beslut genom vilket tillstånd beviljats kan även delvis lämnas utan fastställelse.

Föreslagen lydelse

7 §

Tillståndsmyndighet och utlåtanden

Tillstånd till täktverksamhet beviljas av den myndighet som kommunen bestämmer, *nedan tillståndsmyndighet.*

Innan tillstånd beviljas skall tillståndsmyndigheten begära utlåtande av den regionala miljöcentralen, när

1) området är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet,

2) området är av betydelse med hänsyn till vattenvården, eller

3) täktverksamheten omedelbart påverkar ett område inom en annan kommun.

Om andra utlåtanden stadgas genom förordning.

10 §

Tillstånds giltighetstid

Av särskilda skäl kan tillstånd beviljas för längre tid, om detta anses lämpligt med beaktande av projektets omfattning, den framlagda planens art och andra faktorer som skall beaktas vid täktverksamhet.

Av särskilda skäl kan tillstånd beviljas för en längre tid, *dock för högst femton år*, om detta anses lämpligt med beaktande av projektets omfattning, den framlagda planens art och andra faktorer som skall beaktas vid täktverksamhet. *Som särskilt skäl kan även betraktas att täktverksamhet sker i ett område som har reserverats för marktäkt i en region- eller generalplan som har fastställts efter år 1996.*

Om tillstånd har beviljats för en kortare tid än tio år och om en del av de marksubstanser som det beviljade tillståndet avser ännu inte har tagits när tillståndstiden går ut, kan tillståndstiden förlängas så att den totala tiden blir högst tio år. När tiden förlängs kan tillståndsbestämmelserna ändras eller nya tillståndsbestämmelser meddelas. Tillståndet

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

12 §

Ställande av säkerhet

Tillståndsmyndighet kan fordra att sökanden innan substanser tages skall ställa godtagbar säkerhet för att åtgärder som föreskrivits med stöd av 11 § vidtas.

13 §

Utlåtanden och hörande

Över ansökan om tillstånd skall utlåtande av vederbörande vattendistriks vattenbyrå inhämtas, om detta inte anses vara onödigt. Om tillstånd av vattendomstol krävs för täktverksamheten eller om en ansökansom gäller ett vattenärendet är anhängigvid vattendomstol kan behandlingen av en ansökan som avses i denna lag uppskjutas till dess vattenärendet avgjorts genom ett laga kraft vunnet utslag.

Över ansökan skall de som äger eller besitter de fastigheter som gränsar till den fastighet på vilken täktområdet är beläget beredas tillfälle att bli hörda, utom när det är uppenbart att ansökan inte berör deras fördel. Detsamma gäller i fråga om fastigheter som genom väg, annan trafikled eller smalt vattendrag är skilda från den fastighet på vilken täktområdet är beläget. Vid hörandet skall i tillämpliga delar iakttagas vad som är stadgat i 132 a § byggnadslagen och 5 a § byggnadsförordningen.

12 §

Ställande av säkerhet

får dock inte förlängas, om åtgärdsförbud enligt 124 a § byggnadslagen är i kraft på området i fråga. Tillståndstiden kan förlängas utan utlåtanden enligt 7 § och marktäktsförordningen.

Tillståndsmyndigheten kan bestämma att sökanden innan substanser tas skall ställa godtagbar säkerhet för att åtgärder som föreskrivits med stöd av 11 § vidtas.

Tillståndsmyndigheten kan vid behov godkänna en ändring i den säkerhet som ställts. Tillståndsmyndigheten kan även av särskilda skäl bestämma att ytterligare säkerhet skall ställas, om säkerheten inte kan anses vara tillräcklig för att de åtgärder som avses i 1 mom. skall kunna vidtas.

13 §

Hörande

Över en ansökan som gäller marktäkstillstånd skall kungöras på kommunens anslagstavla och de som äger eller besitter de fastigheter och andra områden som gränsar till den fastighet på vilken täktområdet är beläget skall beredas tillfälle att bli hörda. Om det projekt som ansökan avser kan ha betydande verkningar inom ett vidsträckt område eller på ett flertal personers omständigheter, skall om ansökan dessutom annonseras i åtminstone en tidning med allmän spridning inom det område som påverkas av projektet. Vid hörandet skall i tillämpliga delar iakttagas vad som stadgas i 132 a § byggnadslagen och 5 a § byggnadsförordningen. Kostnaderna för hörandet och annonseringen skall betalas av den som ansöker om tillstånd.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

13 a §

Befriande från tillståndsförpliktelser

Har på tillstånd grundad rätt till täktverksamhet övergått till annan, kan kommunstyrelsen på ansökan fritaga tillståndshavaren från de förpliktelser som är förenade med tillståndet samt i hans ställe godkänna en annan och av denne vid behov fordra i 12 § avsedd säkerhet. På ett sådant beslut tillämpas inte vad som i 7 § 2 mom. är stadgat om underställande av beslut samt vad som i 13 § är stadgat om hörande och inhämtande av utlåtanden.

14 §

Vite och äventyr av tvångsutförande

Tages substanser i strid med stadgandena i denna lag eller stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den eller försummas på annat sätt fullgörandet av i dem avsedda skyldigheter, skall byggnadsnämnden förplikta vederbörande att följa stadgandena och bestämmelserna, att avlägsna eller ändra verkningarna av utfört arbete eller att återställa tidigare rådande förhållanden och att fullgöra sin skyldighet genom föreläggande av vite eller vid äventyr av att det försummade utförs på den försumliges bekostnad. Är felet ringa, kan nämnden avstå från åtgärder.

Kostnaderna för arbete, som utförts på grund av att fullgörandet av en vid äventyr av tvångsutförande ålagd skyldighet försumrats, betalas i förskott av kommunens medel och uppbärs hos den tredskande i den ordning som är stadgad beträffande indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg.

13 a §

Befriande från tillståndsförpliktelser

Om på tillstånd grundad rätt till täktverksamhet överförs på någon annan, skall överföringen omedelbart meddelas tillståndsmyndigheten. Den tidigare tillståndshavaren svarar likväl för alla förpliktelser som är förenade med tillståndet, tills någon annan på ansökan har godkänts i hans ställe. Tillståndsmyndigheten kan bestämma att den nya tillståndshavaren innan substanser tas skall ställa en i 12 § avsedd säkerhet. På ett sådant beslut tillämpas inte vad som i 13 § stadgas om hörande och vad som i 7 § och i marktäktsförordningen stadgas om inhämtande av utlåtanden.

14 §

Tillsynsmyndighet och hot om tvångsutförande

Iakttagandet av denna lag övervakas av en myndighet som kommunen bestämmer, nedan tillsynsmyndighet.

Om substanser tas i strid med denna lag eller stadganden som utfärdats med stöd av den, eller försummas på annat sätt fullgörandet av i dem avsedda skyldigheter, skall tillsynsmyndigheten förplikta personen i fråga att följa stadgandena, att avlägsna eller ändra verkningarna av utfört arbete eller att återställa tidigare rådande förhållanden och att fullgöra sin skyldighet vid vite eller vid äventyr av att det försummade utförs på den försumliges bekostnad. Om felet är ringa, kan tillsynsmyndigheten avstå från åtgärder.

Åtgärder i samband med tvångsutförande får vidtas, även om den som brutit mot stadgandena eller bestämmelserna eller försummat sina skyldigheter inte äger eller besitter täktområdet.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vid behandlingen av ett ärende som avses i denna paragraf iakttas i övrigt viteslagen (1113/90).

15 §

15 §

*Avbrytande av täktverksamhet**Avbrytande av täktverksamhet*

Tages substanser i strid med stadgandena i denna lag eller med stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den, eller försummas iakttagandet av dessa, kan byggnadsnämnden, byggnadsinspektör eller i byggnadsnämndens instruktion förordnad tjänsteinnehavare avbryta tagandet på sätt som befins lämpligt. *Byggnadsinspektörerna eller tjänsteinnehavaren skall ofördröjligen byggnadsnämnden om avbrytandet. Åtgärderna för avbrytande skall omedelbart inställas om byggnadsnämnden så bestämmer.*

Polismyndighet är skyldig att i de fall som avses i 1 mom. ge handräckning.

Om substanser tas i strid med stadgandena i denna lag eller stadganden eller som utfärdats med stöd av den eller försummas iakttagandet av dessa, kan tillsynsmyndigheten eller en tjänsteinnehavare som den förordnar avbryta tagandet på ett sätt som befins lämpligt.

Den regionala miljöcentralen kan också på de grunder som nämns i 1 mom. avbryta tagandet, om tagandet sker i ett område som är av riksomfattande eller annars av väsentlig betydelse med hänsyn till naturskyddet eller i ett område som är av betydelse med hänsyn till skyddet av ett viktigt eller annat för vattenförsörjning lämpligt grundvattenområde.

Polismyndigheten är skyldig att ge handräckning i de fall som avses i denna paragraf.

16 a §

Tillståndshavarens konkurs

Om en tillståndshavare har försatts i konkurs och tillståndet inte inom sex månader från konkursens början har överförts på någon annan enligt 13 a § eller konkursboet inte meddelat att det fortsätter den verksamhet som tillståndet avser, förfaller den på tillståndet grundade rätten att ta substanser och de förpliktelser som är förenade med tillståndet skall fullgöras för den substansmängd som redan har tagits.

Om konkursboet fortsätter täktverksamheten, skall detta meddelas tillståndsmyndigheten med iakttagande i tillämpliga delar av 13 a §.

18 §

18 §

*Anmälan för väckande av åtal**Anmälan för väckande av åtal*

Byggnadsnämnd skall efter att ha konstaterat en i 17 § avsedd gärning eller för-

Tillsynsmyndigheten skall efter att ha konstaterat en i 17 § avsedd gärning eller för-

Gällande lydelse

summelse anmäla saken till åklagarmyndighet för väckande av åtal.

19 §

Anslående av beslut

Kommunstyrelsens och länsstyrelsens beslut i tillståndsärende som åsyftas i denna lag meddelas efter anslag. Beslutet anses ha kommit till vederbörandes kännedom då det har meddelats.

Om tillstånd till täktverksamhet skall tillståndsmyndigheten underrätta länsstyrelsen.

20 §

Sökande av ändring

Besvär över kommunstyrelsens beslut som meddelats med stöd av denna lag anförs hos länsstyrelsen. I övrigt skall då ändring sökas i kommunstyrelsens beslut iakttagas kommunallagen (953/76).

Besvär över byggnadsnämnds beslut med stöd av 14 eller 15 § får anföras på det sätt som är stadgat i 138 § byggnadslagen.

21 §

Iakttagande av beslut som inte vunnit laga kraft

Kommunstyrelsen kan i beslut om täktverksamhet eller på begäran av tillståndshavaren även senare meddela tillstånd att taga substanser innan beslutet om tillstånd vunnit laga kraft, om tillståndshavaren ställer godtagbar säkerhet för ersättandet av de olägenheter, skador och kostnader som kan orsakas av att beslutet upphävs eller tillståndet ändras. *I ärende som skall underställas*

Föreslagen lydelse

summelse anmäla saken till åklagarmyndigheten för väckande av åtal.

19 §

Anslående av beslut

Tillståndsmyndighetens beslut i ett tillståndsärende som avses i denna lag meddelas efter anslag. Den som saken gäller anses ha fått kännedom om beslutet då det har meddelats.

Den regionala miljöcentralen skall utan *dröjsmål* underrättas om tillstånd till täktverksamhet.

20 §

Sökande av ändring

Besvär över *tillståndsmyndighetens* beslut som meddelats med stöd av denna lag anförs hos *länsrätten*. *Den regionala miljöcentralen har också besvärsmålsrätt*. I övrigt skall då ändring sökas iakttagas *kommunallagen* (365/95).

Besvär över *tillsynsmyndighetens* beslut med stöd av 14 eller 15 § får anföras på det sätt som stadgas i 138 § byggnadslagen. *Besvär över den regionala miljöcentralens beslut om avbrytande enligt 15 § 2 mom. anförs hos länsrätten.*

Besvärmyndigheten kan göra mindre ändringar i tillståndsbeslutet utan att ärendet återförvisas.

21 §

Iakttagande av beslut som inte vunnit laga kraft

Täktverksamhet kan inledas när tillståndsbeslutet vunnit laga kraft.

Tillståndsmyndigheten kan dock i beslut om täktverksamhet eller på begäran av tillståndshavaren även senare meddela tillstånd att ta substanser innan beslutet om tillstånd vunnit laga kraft, om tillståndshavaren ställer godtagbar säkerhet för ersättandet av de olägenheter, skador och kostnader som kan orsakas av att beslutet upphävs eller tillståndet ändras. Besvärmyndigheten kan dock

Gällande lydelse

meddelar länsstyrelsen på framställning av kommunstyrelsen det tillstånd som här avses. Besvärsmyndighet kan dock förbjuda verkställighet av beslutet.

I beslut som byggnadsnämnden fattat med stöd av 14 § kan förordnas att beslutet skall iakttas innan det har vunnit laga kraft. Besvärsmyndigheten kan dock förbjuda verkställighet av beslutet.

23 §

Tillsynsavgift och statsbidrag

Angående indrivningen av kostnaderna för granskning av täktplan och tillsyn över täktverksamhet gäller i tillämpliga delar vad i 136 § byggnadslagen är stadgat om avgift till kommunen för tillsynen över byggnadsarbetet.

24 a §

Vad som i denna lag eller med stöd därav stadgas eller bestäms om länsstyrelsen och vattendistriktens vattenbyrå gäller den regionala miljöcentralen.

26 §

Övergångsstadgande

Om substanser tages i enlighet med 1 mom. och det är fråga om täktverksamhet beträffande vilken beslut med stöd av 7 § 2 mom. skall underställas länsstyrelsen för fastställelse, kan länsstyrelsen avbryta täktverksamhet som strider mot 3 §.

Föreslagen lydelse

förbjuda verkställighet av beslutet.

I beslut som *tillsynsmyndigheten* fattat med stöd av 14 § kan förordnas att beslutet skall iakttas innan det har vunnit laga kraft. Besvärsmyndigheten kan dock förbjuda verkställighet av beslutet.

23 §

Tillsynsavgift och statsbidrag

Angående indrivningen av kostnaderna för granskning av *tillståndsansökan* och täktplan samt tillsyn över täktverksamhet gäller i tillämpliga delar vad 136 § byggnadslagen stadgar om avgift till kommunen för tillsynen över byggnadsarbetet.

23 a §

Anmälningsskyldighet

Innehavaren av ett marktäktstillstånd skall årligen meddela tillståndsmyndigheten mängden och arten av substans som tagits.

Tillståndsmyndigheten skall årligen, på grundval av anmälningarna enligt 1 mom., meddela den regionala miljöcentralen mängden och arten av substans som tagits.

24 a §

(upphävs)

(3 mom. upphävs)

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 199 .

Sådan täkt till husbehov som har påbörjats innan denna lag träder i kraft skall inom ett år efter att lagen trätt i kraft följa stadgandena i 4 § 3 mom.

På underställningar och besvär som gäller marktäktstillstånd och som är anhängiga vid den regionala miljöcentralen när denna lag träder i kraft tillämpas de stadganden som gällde innan denna lag trädde i kraft.

Som särskilt skäl enligt 10 § 2 mom. kan även betraktas en reservering av täktområde i en region- eller generalplan som har fastställts innan denna lag har trätt i kraft om tillräckliga utredningar om marksubstanserna, landskapet och grundvattenförhållandena har gjorts då region- eller generalplanen uppgjordes.

Lag

om ändring av 124 a § byggnadslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras 124 a § 5 mom. byggnadslagen, sådant det lyder i lag av den 9 juni 1989 (557/89),
som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

124 a §

124 a §

När tillstånd beviljas för grävning och sprängning skall dessutom i tillämpliga delar iaktas 3 § 2 mom. samt 5, 6, 10—13, 13 a, 16 och 21 §§ marktäktslagen (551/81).

När tillstånd beviljas för grävning och sprängning skall dessutom i tillämpliga delar iaktas 3 § 2 mom. samt 5, 6, 7 § 2 mom., 10—13, 13 a, 16, 16 a och 21 §§ marktäktslagen (551/81) samt 5 § marktäktsförordningen (91/82).

Denna lag träder i kraft den 199 .